

KUTSEKOMISJONI OTSUSTE KUJUNEMINE JA VORMISTAMINE

Veikko Puolakainen

SA Kutsekoda 31.01.2025

Kutsesüsteemi ülevaade

- Kutsesüsteem on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist, mis seob haridussüsteemi tööturuga ja aitab kaasa elukestvale õppele ning tööalase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele. (Kutsekoja veebileht)
- Kutsesüsteemi osad:
  - kutsete klassifitseerimise ja kataloogimise süsteem, väljundiks kutsete kataloog,
  - [kutsestandardite süsteem](#), väljundiks [kutsestandardid](#),
  - [kutseandmisesüsteem](#), väljundiks [kutsetunnistused](#).

Kutsesüsteemi ülevaade II

- **Kutseasutus** (ühtse ja korrastatud kutsesüsteemi arendamist korraldav asutus – Haridus-ja Teadusministeerium – KutS§6 lg 1)
- **SA Kutsekoda**, mis täidab eraõigusliku juriidilise isikuna kutseasutuse ülesandeid (§6 lg 2; §7)
  - kutsesüsteemi arendamine ja rakendamine,
  - kutsenõukogude tegevuse koordineerimine,
  - kutsestandardite koostamise ja kutse andmise metoodika arendamine,
  - dokumendivormide ja näidiste väljatöötamine,
  - haldusjärelvalve kutsenõukogude ja kutse andjate üle,
  - kutseregistri pidamine,
  - koordinatsioonikogu tegevuse korraldamine, jne,
  - lisaks kutsenõukogude esimeeste kogu, mis koordineerib koostööd, paigutab kutsestandardid kvalifikatsiooniraamistikku.

Kutsesüsteemi ülevaade III

- **Kutsenõukogu** (KutS § 8) – kutsetegevuse valdkonna töötajate, tööandjate, kutse-ja erialaühenduste ning riigi esindajatest koosnev **haldusorgan** (hetkel Eestis 14 tk).
  - Kutsenõukogu moodustab ja institutsionaalse koosseisu määrab minister.
  - Isikkoosseisu määrab kutseasutus (Kutsekoda) vastavalt asutuste ettepanekutele.
  - Valdkondade loetelu, kutsenõukogude nimetused, moodustamise ja lõpetamise korra, töökorralduse ja esindajate nimetamise korra ja nende volituste kestuse kehtestab VV [määrus](#).
- Kutsenõukogu ülesanded:
  - kutsestandardite ja kutse andmise kordade kinnitamine,
  - kutse andmise ja kutse taastõendamise tasu suuruste kinnitamine,
  - kutset andva organi õiguste andmine.

Kutsesüsteemi ülevaade IV

- **Kutse andja** (kutset andev organ) – kutsenõukogu otsusega konkursil võitjaks kuulutatud ja kutseregistris sellekohast registreeringut omav juriidiline isik või tema asutus või riigi- või valitsusasutus (KutS § 10)
  - kelle tegevuse hulka kuulub asjakohase kutsetegevuse arendamine,
  - kellel on vahendid ja võimalused kutseandmise korraldamiseks,
  - kellel on palgatud piisav arv vajaliku hariduse, väljaõppe ja kogemustega töötajaid ning moodustatud kutsekomisjon,
  - kes on võimeline tegutsema sõltumatult, asjatundlikult, erapooletult ja kedagi diskrimineerimata.
  - Kutse andmise õigus antakse kuni 5 aastaks.
  - Konkursside luhtumisel võib õiguse anda ka ministri käskkirjaga.
- või õppeasutus, mille õppekava vastab kutsestandardile ja on riiklikult tunnustatud ja millele kutsenõukogu annab kutse andja õiguse ilma konkursita tähtajatult.

Kutse andja kui haldusorgan

HMS § 8:

- (1) **Haldusorgan** on seadusega, selle alusel antud määrusega või halduslepinguga avaliku halduse ülesandeid täitma volitatud asutus, kogu või isik.
- (2) Haldusorganisatsiooniliselt määratakse isikud, kes tegutsevad haldusmenetluses haldusorgani nimel, kui seaduses või määruses ei ole sätestatud teisiti.
- HKTS § 3 lg 1: Kohaliku omavalitsuse üksuse, muu avalik-õigusliku juriidilise isiku, eraõigusliku juriidilise isiku või füüsilise isiku võib volitada riigi haldusülesannet täitma seadusega, seaduse alusel antud haldusaktiga või seaduse alusel käesolevas seaduses sätestatud tingimustel ja korras sõlmitud halduslepinguga.
- KutS § 10 lg 1: Kutset andva organina (edaspidi kutse andja) võib tegutseda kutseasutuse korraldatud avalikul konkursil (edaspidi konkurss) kutseõukogu otsusega võitjaks kuulutatud ja kutseregistris sellekohast registreeringut omav juriidiline isik või tema asutus või riigi- või valitsusasutus.
- RKHKo 3-17-2718: Erasisik täidab avalikku ülesannet siis, kui pädev asutus on erasisikule õigusakti või lepinguga andnud volituse või pannud kohustuse osutada avalikes huvides sellist teenust, mille toimimise eest vastutab seaduse järgi lõppkokkuvõttes riik või mõni muu avalik-õiguslik juriidiline isik.
- TlnRK 3-20-189: HMS §8 lg 1 mõtte ei saa olla välistada haldusaktiga haldusülesannet täitma volitatud asutuse, kogu või isiku haldusorganiks olemine, vaid määrav on siiski volituse olemasolu.

Kutsekomisjon

- Kutse andja pädevused on jaotatud kutse andja kui isiku/asutuse ja kutsekomisjoni kui kollektiivorgani vahel.
  - Pädevused on üldjuhul selgelt eristatud.
  - Nt TlnRko3-18-887: Kutsetunnistuse kehtetuks tunnistamine on KutS§22 lg 1 ja kutsenõukogu otsusega kinnitatud kutse andmise korra kohaselt kutse andja (keda juhib ja esindab juhatus –vt KutS§10 lg 1 ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse §31 lg 2 ja §34 lg 1) pädevuses ning seda ei mõjuta asjaolu, et [kutse andja] üldkoosoleku otsusega kinnitatud kutsekomisjoni töökorra (s.o sisedokumendi) järgi on kutsetunnistuse kehtetuks tunnistamine kutsekomisjoni ülesanne.
  - Vt ka KutS § 12 lg 1 p 2 1: kutse andja hindab *kutsekomisjoni kaudu...*
  - Samas ei määratle seadus kutsekomisjoni sõnaselgelt eraldi haldusorganina, erinevalt nt kutsenõukogust.

KUTSE ANDJA KUI HALDUSORGANI ÜLDISED KOHUSTUSED

Haldusorgani kohustused

Haldusorgani kohustused

- Haldusmenetluse põhimõtted:
  - seadusliku aluse põhimõte HMS § 3 lg 1
  - proportsionaalsus HMS § 3 lg 2
  - kaalutusõigus HMS § 4
  - vormivabadus ja eesmärgipärasus HMS § 5
  - uurimispõhimõte HMS § 7
  - avalikkus ja andmekaitse HMS § 7
  - objektiivsus HMS § 10

Seaduslikkuse põhimõte

Seaduslikkuse põhimõte

- Haldusmenetluses võib piirata isiku põhiõigusi ja -vabadusi ning tema muid subjektiivseid õigusi ainult seaduse alusel.
- Ilma seadusliku aluseta ei tohi isiku õigusi piirata.
- Seadusliku aluse põhimõtte järgi on isiku suhtes koormav haldustegevus vaid siis õiguspärane, kui õigusnormist tuleneb, et nii tohib toimida, s.t kui on olemas seaduslik alus. Kutse andmise kontekstis, kutse andmist reguleerib peamiselt KutS ja selle alusel vastu võetud standardid, korrad jm, milles on kehtestatud konkreetsed kvalifikatsiooninõuded sõltuvalt konkreetselt tegevusalast.

Kaalutusotsuse proportsionaalsus

- Halduse õigusakt ja toiming peab olema kohane, vajalik ning proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes.
- Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve.
- Haldusorganil tuleb hinnata oma kaalutusruumi otsuse tegemisel.
- Kui õigusakt kaalutusruumi ei jäta, tuleb otsus teha vastavalt normile.
- Kui otsus tuleb teha kaalutusõiguse alusel, peab haldusorgan põhimõtteliselt alati silmas pidama kolmeastmelist proportsionaalsuse kontrolliskeemi:
  - sobivus (kas meede soodustab eesmärgi saavutamist?),
  - vajalikkus (kas eesmärki on võimalik saavutada mõne teise, isikut vähem koormava abinõuga?),
  - mõõdukus (tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust).

Vormivabadus ja eesmärgipärasus

- Menetlustoimingu vormi ja muud haldusmenetluse üksikasjad määrab haldusorgan kaalutusõiguse alusel, kui seaduse või määrusega ei ole sätestatud teisiti.
- Haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele.
- Menetlustoimingute sooritamise eest võib haldusorgan tasu võtta üksnes seaduses sätestatud juhtudel ja suuruses.
- Menetlustoimingud viiakse läbi viivituseeta, kuid mitte hiljem kui seaduses või määruises sätestatud tähtaja jooksul.
- Kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme.

Uurimispõhimõte

- Haldusorgan on kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatusel.
- Õiguspärase haldusmenetluse eest vastutab haldusorgan.
- Uurimispõhimõtte eesmärk on tagada, et asja lahendamiseks olulised asjaolud ei jääks välja selgitamata ainuüksi seetõttu, et menetlusosaline ei osanud ette näha vajadust esitada täiendavaid tõendeid.
- Uurimispõhimõtte ei ole absoluutne, vaid piiratud teiste haldusmenetluse põhimõtetega, samuti menetlustähtaegadega.
- Haldusorgan peab koguma selliseid tõendeid, mis on talle mõistlikult kättesaadavad.
- Menetlusosaline omakorda peab esitama tema valduses olevad tõendid.

Avalikkus ja andmekaitse

- Haldusorgan hoolitseb haldusmenetlust käsitleva olulise teabe (dokumentide esitamise juhendid, näidisvormide täitmise juhendid, blanketid, selgitused jms) väljapaneku eest oma asukohas ning avaldab selle teabe oma ametlikul veebilehel.
- Haldusorgan on kohustatud hoidma riigi-ja ärisaladust ning hoidma saladuses salastatud välisteabe ja asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud andmed.
- Haldusmenetluses tuleb järgida isikuandmete kaitse üldmäärust.
- Haldusorgan võib haldusmenetluses haldusakti andmise, toimingute tegemise või halduslepingu sõlmimise eesmärgil töödelda isikuandmeid menetletavas asjas vajalike asjaolude kohta, kui seadusega või selle alusel antud õigusaktidega ei ole ette nähtud teisiti.

Hea halduse põhimõte

- EL Põhiõiguste harta art 41: Igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul.
- See õigus kätkeb:
  - a) igaühe õigust, et teda kuulatakse ära enne seda, kui tema suhtes kohaldatakse üksikmeedet, mis võib teda kahjustada,
  - b) igaühe õigust tutvuda teda puudutavate andmetega, võttes samal ajal arvesse konfidentsiaalsuse ning ameti-ja ärisaladusega seotud õigustatud huve,
  - c) asutuste kohustust põhjendada oma otsuseid.
- RKPKo III -4/A-5/94: Põhiseaduse §10 järgi kehtivad Eestis demokraatliku õigusriigi põhimõtted. See tähendab, et Eestis kehtivad sellised õiguse üldpõhimõtted, mida tunnustatakse Euroopa õigusruumis.
- RKPKo 3-4-1-1-03 : Euroopa õigusruumis tunnustatud põhimõtete analüüs viib järeldusele, et PS §-st 14 [õigus menetlusele] tuleneb isiku õigus heale haldusele, mis on üks põhiõigustest.

Hea halduse põhimõte

- Erapooletus ja õiglus
- Mõistlik aeg
- Ära kuulamisõigus
- Õigus tutvuda andmetega
- Põhjendamine
- Kahju hüvitamine
- Keeleõigus

KUTSE ANDJA ÜLESANDED

Kutse andja ülesanded – korralduslikud

- Töötab koostöös kutsekomisjoniga välja kutse andmise korra eelnõu ja esitab selle kutsenõukogule kutse andmise õiguse taotlemisel.
- Korraldab kompetentsuse hindamise juhendite,ksamimaterjalide ning teiste kutse andmiseks vajalike dokumentide väljatöötamise.
- Hindab kutsekomisjoni kaudu konkursita valitava kutse andja õigust taotleva õppeasutuse õppekava vastavust kutsestandardile ning kooskõlastab õppeasutuse lõpueksami, lõputöö või kutseeksami hindamiskomisjoni koosseisu, et tagada tööturu osapoolte kaasatus.
- Töötab välja ja arendab kutseõppe tasemeõppega seotud kutseeksami hindamisjuhendeid,ksamimaterjale ning teisi vajalikke dokumente ning korraldab kutseeksamit.
- Kalkuleerib ja esitab kutsenõukogule kinnitamiseks kutse andmise ja kutse taastõendamise gaseotud tasu suuruse, kooskõlastades selle eelnevalt kutsekomisjoniga.
- Esitab kutsenõukogule vähemalt kord aastas kutse andmise korraldamise aruande ning kutse andmisega seotud rahaliste vahendite kasutamise aruande.

Kutse andja ülesanded – kutse andmisega

- Korraldab kutse andmise väljakuulutamist.
- Tagab kutse andmisega seotud teabe avalikustamise.
- Võtab vastu kutset taotleva isiku avalduse ja dokumendid ja lähtuvalt kutse andmise korras sätestatud kutsetunnistuse taotlemise eeltingimustest hindab taotleja sobivust taotletavale kutsetasemele ning esitab nõuetekohased dokumendid otsustamiseks kutsekomisjonile (→ sisuline otsus).
- Väljastab kutsetunnistuse või kutsetunnistuse duplikaadi.
- Tagab kutseandmise käigus saadud avaldamisele mittekuuluva teabe kaitstuse.
- Vastutab kutse andmise korraldamise protseduuride täitmise eest.
- Edastab kutseasutusele kutseregistrisse kandmisele kuuluvad andmed.

Kutsekomisjoni ülesanded – korralduslikud

- Töötab välja kutse andmise korra koostöös kutse andja õiguste taotlejaga.
- Kinnitab vajaduse korral kompetentsuse hindamise koha nõuded.
- Kinnitab hindamise korraldamise juhendi jaksamimaterjalid.
- Annab kutsenõukogu taotlusel hinnangu õppeasutuse õppekava vastavuse kohta kutsestandardile.

Kutsekomisjoni ülesanded – kutse andmisega

- Vaatab läbi kutset taotleva isiku dokumendid ning otsustab kutset taotleva isiku kompetentsuse hindamise vormi ja viisi.
- Nimetab vajaduse korral hindamiskomisjoni(d), kes hindab (hindavad) kutset taotleva isiku kompetentsuse vastavust kutsestandardi nõuetele.
- Otsustab kutset taotlevale isikule kutse andmise või andmata jätmise.
- Lahendab hindamiskomisjoni tegevuse kohta esitatud kaebusi.

KUTSE ANDMISE PROTSESS

Kutse andmisel rakendatavad õigusaktid

Seadused:

- haldusmenetluse seadus (HMS),
- kutseseadus (KutS).

Vastavalt taotletavale kutsele

Üldkorraldused (või määrused? – kohtupraktika on vastuoluline):

- kutsestandard,
- kutse andmise kord.

Sisedokumendid, mis ei ole õigusaktid

- nt kutsekomisjoni töökord.

Kutse andmise menetluse tähtajad

- Seadus rangeid tähtaegu ei sätesta.
- Volitus kutsenõukogule kehtestada kutse andmisega seotud tähtajad ja sagedus kutse andmise korras (KutS§16 lg 2 p 6, p 7), mis suuresti varieerub (nt kinnisvara hindajatel vähemalt 1x aastas, ehitusjuhtidel vähemalt 6x aastas, menetluse tähtajad sageli reguleerimata).
- Kui nt kutse andmise kord sätestab tähtaja, siis HMS §41: Kui haldusakti või toimingut ei ole võimalik anda või sooritada ettenähtud tähtaja jooksul, peab haldusorgan viivitusega tegema teatavaks haldusakti andmise või toimingu sooritamise tõenäolise aja ning näitama ettenähtud tähtajast mittekinnipidamise põhjuse.
- Kui tähtaega ei ole sätestatud, siis HMS §5 lg 2: Haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti **võimalikult lihtsalt ja kiirelt**.
- Vt ka hea halduse põhimõte: asi tuleb läbi vaadata **mõistliku aja jooksul**.

Haldusmenetluse põhimõtted kutse andmise menetluses

- Uurimisprintsiiip (HMS § 6): Haldusorgan on kohustatud välja selgitamamenetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatusel.
- HMS § 38 lg 1: Haldusorganil on õigus nõuda haldusmenetluse käigus menetlusosalistelt ning muudelt isikutelt nende käsutuses olevate tõendite ja andmete esitamist, mille alusel haldusorgan teeb kindlaks asja lahendamiseks olulised asjaolud.

Uurimispõhimõttele vastandub menetlusosalise hoolsus- või kaasaaitamiskohustus.

HMS § 38 lg 3: Menetlusosaline on kohustatud haldusorganile esitama ja teatavaks tegema talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud ja tõendid. Selle kohustuse täitmata jätmisel võib haldusorgan soodustava haldusakti andmisel jätta taotluse läbi vaatamata.

Uurimispõhimõtte hõlmab haldusorgani selgitamis-, nõustamis- ja abistamiskohustust (HMS § 36), mille ulatus oleneb isiku eeldatavast võimest haldusmenetluses efektiivselt osaleda ning oma materiaalseid ja menetluslikke õigusi realiseerida.

Haldusmenetluse põhimõtted kutse andmise menetluses

Selgitamiskohustus (HMS § 36)

- Haldusorgan selgitab menetlusosalisele või taotluse esitamist kaaluvale isikule nende soovil:
  - millised õigused ja kohustused on menetlusosalisel haldusmenetluses,
  - millised on haldusmenetluses töödeldavad isikuandmed ning andmesubjekti õigused,
  - millise tähtaja jooksul haldusmenetlus eeldatavasti läbi viiakse ja millised on võimalused haldusmenetluse kiirendamiseks,
  - millised taotlused, tõendid ja muud dokumendid tuleb haldusmenetluses esitada,
  - milliseid menetlustoiminguid peavad menetlusosalised sooritama.
- HMS § 37 lg 1: Igaühel on õigus igas menetlusstaadiumis tutvuda haldusorganis säilitatavate asjas tähtsust omavate dokumentide ja toimikuga.
- Kui haldusorgan näeb, et isikute käitumine ei vii soovitud tulemuseni, on ta kohustatud isikuid sellest teavitama ja võimaldama neil oma käitumist muuta. (RKHKo3-3-1-17-02)

Haldusmenetluse põhimõtted kutse andmise menetluses

- Ärakuulamine (HMS § 40), ärakuulamiskohustus, ärakuulamisõigus
  - Enne haldusakti andmist peab haldusorgan andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited.
  - Enne menetlusosalise suhtes sellise toimingu sooritamist, mis võib kahjustada tema õigusi, peab haldusorgan andma talle võimaluse arvamuse ja vastuväidete esitamiseks.
- Erandid ainult põhjendatud juhtudel (HMS § 40 lg 3), nt kui:
  - ei kalduta kõrvale menetlusosalise andmetest,
  - puudub vajadus lisaandmete saamiseks,
  - asja ei otsustada menetlusosalise kahjuks.

Ärakuulamine

- Ärakuulamisõigus on üks põhiline isiku menetlusõigus (HMS § 40 lg 1).
- Ärakuulamise üheks eesmärgiks on muu hulgas koguda andmeid, mis tagaks õiguspärase ja kõiki olulisi asjaolusid arvesse võtva haldusakti andmise.
- Ärakuulamisõiguse tõhus realiseerimine (HMS § 36 lg 1 ja HMS § 40 lg 1) eeldab, et menetlusosalisele on piisavalt täpselt teada, mille kohta ta võib arvamusi, seisukohti, küsimusi ja vastuväiteid esitada.
- Haldusorgan peab andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited enne haldusakti andmist, mitte pärast seda. Menetlusosalisele peab olema tagatud võimalus esitada haldusakti andmise menetluses haldusorganile omalt poolt küsimuse õigeks otsustamiseks tähtsust omavaid täiendavaid andmeid.
- Kas menetlusosaline ka tegelikult teeb avaldusi (kasutab oma õigust), pole ärakuulamis- kohustuse suhtes oluline. Kohustuse täitmiseks piisab, et isikule antakse vastav võimalus.

Ärakuulamine

- Ärakuulamisõigust ei asenda õigus ja võimalus esitada vastuväiteid haldusakti vaidlustades vaidmenetluses või hilisemas kohtumenetluses.
- Menetluses laekunud kaalukate vastuväidetega mittenõustumist tuleb põhjendada antavas otsuses endas (HMS § 56 lg 1).
- Haldusmenetluse võib menetlusosalise arvamust ja vastuväiteid ära kuulamata läbi viia HMS § 40 lg 3 p-des 1-7 sätestatud alustel. Loetelu on ammendav.
- Ärakuulamisõiguse rikkumise korral tuleb selgitada, kas see võis mõjutada lõpptulemust (HMS § 58). Vähetähtis rikkumine ei too vältimatult kaasa otsuse tühistamist. Oluline rikkumine toob kaasa otsuse õigusvastasuse ja tühistamise.

Ärakuulamine

- Ärakuulamisõigus peab olema tagatud **enne otsuse tegemist**, kuid see ei tähenda, et haldusorgan ärakuulamise tagajärjel peab 100% nõustuma ärakuulatava argumentidega. Kutse andmise kontekstis ilmselt isiku ärakuulamisõigusest endast kutse saamine nii väga ei sõltu, oluline on isiku kompetents objektiivselt, mitte see, mis taotleja sellest ise sellest arvab.
- Kehtib vormivabaduse põhimõte – isik võib kasutada õigust ärakuulamisele ja teha avaldusi nii suuliselt kui kirjalikult. Eesmärgiks on võimalikult õiglase otsuse langetamine kõiki teada-olevaid asjaolusid arvesse võttes. Ärakuulamisõigus ei ole siiski piiramatu (HMS § 40 lg 3).
- Ärakuulamisõiguse tagamine peab olema **tegelik ja tõhus** (RKHKo 28.04.2014, 3-3-1-52-13, p 34), mitte illusoorne.
- HMS kehtib aastast 2002 ja 22 aasta vältel on välja kujunenud arvestatav kohtupraktika. Riigikohtu seisukohad ärakuulamisõiguse kui ühe haldusmenetluse väga olulise põhimõtte sisustamisel on universaalsed ja kohadatavad kõikides haldusmenetlustes, sh kutse andmise menetluses.

Kutse andmise ja taastõendamise tasu

- Tasu kinnitab kutsenõukogu kutse andja kulude kalkulatsioonile tuginedes.
- Eesmärk on sarnane riigilõivule (kulupõhisuse põhimõte).
- RLS §15 lg 1: Tasutud riigilõiv tagastatakse mh juhul, kui
  - isik võtab toimingute tegemise taotluse tagasi enne taotluse läbivaatamist,
  - toimingute tegemise taotlus jäetakse läbi vaatamata,
  - lg 2: kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, võib tagastatavast summast maha arvata taotluse läbivaatamisega kaasnenud menetluskulu. Kui menetluskulu täpset suurust ei ole võimalik kindlaks määrata, arvatakse riigilõivu tagastamisel menetluskuluna maha 25 protsenti toimingute eest ette nähtud riigilõivust.
- KutS ei reguleeri tasu tagastamist, kutse andmise korrad reeglina välistavad selle. Samuti ei reguleeri KutStaotluse läbi vaatamata jätmist.
- HMS §15: Kui isik jätab koos taotlusega esitamata nõutud andmed või dokumendid või kui taotluses on muid puudusi, määrab haldusorgan taotluse esitajale esimesel võimalusel tähtsate puuduste kõrvaldamiseks; puuduste mittekõrvaldamisel jäetakse taotlus läbi vaatamata.

Kutse andmise otsus kui haldusakt

Haldusakti üldnõuded

- HMS § 54: Haldusakt on õiguspärane, kui see on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele.

Vorminõuded § 55:

- haldusakt peab olema selge ja üheselt mõistetav,
- haldusakt antakse kirjalikus vormis, kui seaduse või määrusega ei ole sätestatud teisiti,
- kirjalikus haldusaktis märgitakse selle andnud haldusorgani nimetus, haldusorgani juhi (NB! kutsekomisjoni esimees) või tema volitatud isiku nimi ja allkiri, haldusakti väljaandmise aeg ning muud õigusaktiga ettenähtud andmed (NB! vt konkreetset kutse andmise korda).
- HMS § 57: Haldusaktis tuleb märkida selle vaidlustamisviide, kuid selle puudumine ei mõjuta akti kehtivust ega vaidlustamise tähtaega.

Kutse andmise otsus kui haldusakt

Haldusakti põhjendamine HMS § 56

- Kirjalik haldusakt ja soodustava haldusakti andmisest keeldumine peab olema kirjalikult põhjendatud. Haldusakti põhjendus esitatakse haldusaktis või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud.
- Haldusakti põhjenduses tuleb märkida haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus.
- Kaalutusõiguse alusel antud haldusakti põhjenduses tuleb märkida kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud.
- Haldusakti andmise faktilist alust ei pea põhjenduses näitama, kui haldusakti adressaadi taotlus rahuldati ja kolmanda isiku õigusi ega vabadusi ei piirata.

Kutse andmise otsus kui haldusakt

Haldusakti põhjendamine

- Haldusakti motiveerimine on abinõu, et isik, kellele on haldusakt adresseeritud, saaks aru, kas tema õigusi on kitsendatud seaduslikult, ja vajadusel oma õigusi kaitsta. Samuti võimaldab haldusakti põhjendamine selle seaduslikkust kontrollival asutusel otsustada, kas haldusakt on seaduslik, kuna haldusakti motiveerimine tagab selle kontrollitavuse. Motiveerimata haldusakt on õigusvastane juba seepärast, et pole võimalik kontrollida, miks ja millisel õiguslikul alusel on haldusakt antud. Vt RKHko3-3-1-14-00, p 5; 3-3-1-66-03, p 18.
- RKHKm3-3-1-14-97 ja 3-3-1-30-97: haldusakti motiveerimine on üldine nõue, mis peab tagama põhiseaduse §-s 15 sätestatud kaebeõiguse reaalse teostamise võimaluse.
- NB! Kollektiivne otsus ei vabasta põhjendamise kohustusest!

Kutse andmise otsus kui haldusakt

- Haldusakti põhjendamine koosneb reeglina kahest olulisest komponendist: subsumeerimine ja kaalutusõiguse teostamine.
- Subsumeerimine tähendab faktiliste asjaolude paigutamist õigusnormi abstraktse faktilise koosseisu alla, nt kui kutse-eeldusena on sätestatud ehitusalase kõrghariduse olemasolu, tuleb tuvastada, kas faktiliselt selline haridus on omandatud.
- Kaalutusõiguse teostamine tähendab normist tuleneva otsustusvabaduse teostamist, nt kui kutse andjale on antud kaalutuspädevus väljastada kutsetunnistus tavapärasest lühema kehtivusajaga või kui otsuse tegemisel tuleb kohaldada määratlemata õigusmõistet, nt „hea tava“.

Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiridega, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. Kutse andmise kontekstis peab kutse andja kutse andmise/mitteandmise otsustamisel arvestama oma pädevuse piirides kõikide oluliste asjaolude ja isiku põhjendatud huvidega.

Kutse andmise otsus kui haldusakt

Kaalutusvead

- Kaalutusõiguse teostamata jätmine. Kaalutusnorm kohustab haldusorganit kaalumist läbi viima ja selle teostamata jätmine on kaalutusviga.
- Kaalutusõiguse ületamine. Kaalutusnorm seab haldusorganile otsustamise piirid, millest ei tohi väljuda (valida tagajärge, mida ei ole õigusnormiga ette nähtud).
- Kaalutusõiguse mitte-eesmärgipärane kohaldamine (kõrvalekaldumine seaduse eesmärgist ja mõttest).
- Põhiseaduslike väärtustega mitteametamine, eelkõige proportsionaalsuse põhimõtte eiramine (sobimatu või ebaproportsionaalne tagajärg, õiguspärase ootuse eiramine).
- Väljakujunenud halduspraktikast põhjendamatu kõrvalekaldumine (võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine).
- Kaalumise puudulikkus (ei selgitata välja kõiki olulisi asjaolusid või jäetakse need tähelepanuta).

Kutse andmise otsus kui haldusakt

Haldusakti teatavaks tegemine

- HMS § 61 lg 1: Haldusakt kehtib adressaadile teatavakstegemisest või kättetoimetamisest alates, kui haldusaktis ei ole ette nähtud hilisemat kehtima hakkamist.
- HMS § 62 lg 1: Haldusakt tehakse menetlusosalisele teatavaks vabas vormis, kui seaduses või määruses ei ole sätestatud teisiti.
- Vt konkreetse kutse andmise korra nõudeid
- Positiivne otsus saab teatavaks mh kutsetunnistuse registrisse kandmisega
- Negatiivne otsus tuleb HMS § 62 lg 2 kohaselt kätte toimetada
- Kutsetunnistuse kehtetuks tunnistamisel erisäte KutS § 22 lg 2: tähtkiri ja teade AT-s

Kuts § 22 lg 2: Väljastatud kutsetunnistuse kehtetuks tunnistamisel kustutatakse see kutsetunnistus kutseregistrist ning kutsetunnistuse kehtetuks tunnistanud organ teatab otsusest asjaomasele isikule tähtkirjaga ja avaldab sellekohase kuulutuse Ametlikes Teadaannetes.

NOVE

ADVOKAADIBÜROO

TÄNAN !

Veikko Puolakainen

Advokaadibüroo Nove OÜ

Estonia pst 9, 10143 Tallinn

+ 372 610 80 10 | nove@nove.ee | www.nove.ee